

ל"ט מלאכות האסורות בשבת

"זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ, וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה הַכֹּל מְלָאכָה...". [שמות פרק כ' פסוקים ח' י']
בחומש לא מבואר מה הן אותן המלאכות שאסרה התורה לעשותן בשבת, פירשו חכמים שכל המלאכות שנעשו במשכן, הם המלאכות שנאסרו על האדם לעשותם ביום השבת.

חורש.

הכשרת קרקע לזריעה או לנטיעה.
לדוגמא; סיקול אבנים, זיבול, פיזור אדמה.

זורע

זריעה, נטיעה או כל פעולה המסייעת לגידול הצמחים.
לדוגמא; השלכת זרעים או גרעיני פירות על אדמה הראויה לזריעה. נטיעה, גיזום, השקיית צמחים, לשים פרחים במים או להחליף להם מים, ניכוש עשבים.

קוצר.

עקירת דבר ממקום גידולו.
לדוגמא; קצירת תבואה, קטיפת פירות, שבירת ענפים, הזזת עציץ נקוב העומד על האדמה ממקום למקום.

מעמר.

איסוף פירות ויבול מפוזרים או קיבוצם ליחידה אחת.
לדוגמא; לקיטת פירות שנשרו, איסוף זרדים או קש, עשיית זרי פרחים.

דש.

פירוק והפרדת דבר מחיבורו הטבעי.
לדוגמא; דישת תבואה, סחיטת פירות וירקות, חליבת בהמה [ישנם אופנים בהם מותר לחלוב בשבת].

זורה.

הפרדת דברים, לפי סוגיהם השונים או הפרדת פסולת מאוכל ע"י רוח.
לדוגמא; הפרדת הקליפה הפנימית של הבוטן מהפרי, ע"י נשיפה בפה.

בורר.

ברירה לסוגים שונים או הפרדת הפסולת מהאוכל.
לדוגמא; מיון חפצים לפי סוגיהם השונים, ניפוי קמח, סינון משקים שיש בהם פסולת [ישנם אופנים בהם מותר לברור בשבת].

מרקד.

הפרדת דברים לסוגיהם השונים ע"י הרקדה בנפה.

טוחן.

טחינה או פירור גוש מוצק לחלקים זעירים.
לדוגמא; טחינת תבואה קפה וכדו', שיוף מתכות עצים וכדו', לקצוץ פירות וירקות לחתיכות קטנות מאוד.

לש.

ערבוב חומר מוצק בנוזל והפיכתם לתערובת אחת.
לדוגמא; לישת בצק, לישת מים עם מלט.

אופה.

שינוי משקאות או חומרים שונים באמצעות חום.
לדוגמא; אפיה, בישול, צלייה, טיגון, התכת מתכות או שעווה.

המלאכות הללו נעשו במשכן לצורך הכנת לחם הפנים.

גוזז

עקירת דבר ממקום גידולו הטבעי – מעל גוף האדם או מעל גוף בעלי חיים.
לדוגמא; גזיזת צמר או תלישתו, גזיזת שערות או תלישתן, גזיזת ציפורנים, תלישת פיסות העור שמסביב לציפורנים.

מַלְבָּן.

פעולה המביאה לניקוי או לתוספת ברק בבגדים וכדו'.
לדוגמא; השריית בגדים במים, שפשוף בדים, גיהוץ, הסרת כתמים, סחיטת מים משיער הראש לאחר רחצה.

מִנְפֵץ.

הפרדת חומר מוצק או חומר סבוך והפיכתו לחוטים.
לדוגמא; סירוק צמר גולמי, ניפוץ גבעולי פשתן וכדו'.

צוֹבֵעַ

שינוי הצבע הטבעי או המלאכותי או חיזוק צבע הקיים על חפץ או בנוזלים.
לדוגמא; צביעת משטחים או חפצים, פיתוח תמונות, איפור.

טוֹנָה.

עשיית חוטים מחומר גלם על ידי משיכה, מתיחה, שזירה סיבוב או גלילה וכדו'.
לדוגמא; עשיית חוטים וחבלים, שזירת חוטים חדשים או חוטים שנפרמו.

מִסְךְ.

פעולת הכנה למלאכת אריגת בד - שזירת חוטי השתי].

עשיית בתי נירין

פעולת הכנה למלאכת אריגת בד - השחלת חוטי השתי על גבי מסגרת המיועדת לכך.

אוֹרֵג

העברת חוטי הערב דרך חוטי השתי.
דוגמא לשלושת המלאכות [מיסך, עשיית בתי נירין ואורג]; עשיית אריגים, סריגת צמר, וקליעת ענפים חוטים וכדו'.

פוֹצֵעַ

פירוק אריג או בגד.
לדוגמא; הפרדת אריג לחוטים, הוצאת חוט בודד מבגד.

קוֹשֵׁר

עשיית קשר שאינו זמני – בר קיום.

מְתִיר

התרת קשר בר קיום.

תוֹפֵר

חיבור שני בדים או חומרים אחרים זה לזה.
לדוגמא; תפירה בחוט, הדבקת ניירות, הידוק ניירות או חוברות במהדק.

קוֹרֵעַ

הפרדת שני בדים או חומרים אחרים המחוברים זה לזה.
לדוגמא; קריעת ניירות בדים או חומרים אחרים, הפרדת ניירות הדבוקים זה לזה.

המלאכות הללו נעשו במשכן לצורך הכנת הצמר על מנת לארוג ממנו יריעות לגג.

צָד

לכידת בעלי חיים או צמצום חופש תנועתם.
לדוגמא; ציד חרקים ביד או בכלי, הברחת בעל חי למקום סגור, סגירת חלון בפני ציפור שנכנסה לבית, העמדת מלכודות.

שוֹחֵט

פעולה המקצרת את חייו של בעל החיים.
לדוגמא; הריגה, הוצאת דג מהמים, השמדת חרקים ע"י תרסיס, עשיית פצע. אסור ללחוץ על פצע ע"מ שייצא ממנו דם.

מְפָשִׁיט

הפשטת עור מבעל חי מת.

מותר להסיר עור מעוף או בשר מבושל, כיון שהוא ראוי לאכילה.

מַעֲבָד

עיבוד עורות וחומרים אחרים.
לדוגמא; עיבוד עורות, כבישת מאכלים [מלפפון במלח או חומץ] מליחת דגים.

מַמְחָק

שחיקה והחלקה של עור או חומרים אחרים.
לדוגמא; החלקת עור, שימוש במשחות, שימוש בסבון מוצק, שיוף ע"י נייר זכוכית.

מִשְׁרָטֵט

סימון על גבי חפצים.
לדוגמא; רישום קווים וסימונים בדיו, בצבע או בכל דבר אחר, על מנת לחתוך או לחלק את החפץ המסומן.

מַחְתֵּךְ

חיתוך, תלישה, קריעה ועיקרת חומרים שונים לפי מידה רצויה.
לדוגמא; חיתוך אריגים עור וכדו' לפי מידה, חידוד עיפרון.

המלאכות הללו נעשו במשכן לצורך הכנת העורות שכיסו את גג המשכן.

כּוֹתֵב

כתיבת אותיות או יצירת סימנים בעלי משמעות.
לדוגמא; כתיבה בעט, הטבעת חותמת, שרטוט, כתיבה ביד, הדפסה וכדו'.

מוֹחֵק

מחיקת כתב או צורה.
לדוגמא; מחיקה במחק או ע"י גירוד או ע"י קריעה וכדו'.

המלאכות הללו נעשו במשכן לצורך סימון הקרשים מהם הורכב המשכן על מנת שלא יחליפו את מיקומם [כשפירקו את המשכן והרכיבוהו].

בוֹנֵה

הקמת מבנה או תקונו.
לדוגמא; חפירת יסודות, יציקת מלט, בניית קירות, הרכבת דלתות וכדו', קביעת מסמר בקיר, הקמת אוהלים.

סוֹתֵר

הריסת מבנה או חלק ממנו.
לדוגמא; הריסת מבנים, הוצאת מסמר ממקומו וכו'.

המלאכות הללו נעשו במשכן בעת הקמתו ופרוקו בזמן המסעות והחניות.

מְבַעֵר

הדלקת אש, הגברתה או הארכת קיומה.
לדוגמא; הדלקת אש ע"י גפרור מצית או כל אמצעי אחר, העברת אש שכבר דולקת ממקום למקום, ליבוי גחלים, עישון, הוספת חומרי דלק לאש בוערת, הדלקת נורה, תנור או כיריים חשמליים.

מְכַבֵּה

כיבוי אש או הקטנתה.
לדוגמא; כיבוי אש בכל דרך שהיא, כיבוי נורה או תנור חשמליים, כיבוי אש בכיריים של גז.

המלאכות הללו נעשו במשכן לצורך הדלקת עצים על מנת לצבוע עורות או בדים, וכיבוי גחלים לשם הפקת פחמים למזבח.

מְכֵה בַפְטִישׁ

פעולות גימור או שיפוץ של מלאכות או כלים וכדו'.
לדוגמא; השחזת סכין, חיבור חוטי חשמל בתוך מכשיר חשמלי, חיבור שערות המטאטא למקל וכדו'.

מלאכה זו נעשתה להשלמת וגימור חלקי מתכת שבמשכן.

מוציא מְרָשׁוֹת לְרָשׁוֹת

העברה, זריקה, הושטה, משיכה, דחיפה וכדו' של חפץ מרשות היחיד לרשות הרבים ולהיפך.
לדוגמא; טלטול חפץ [מלבד הבגדים שעלין] מהבית לרחוב ולהיפך. כמו כן טלטול חפץ ברשות הרבים לאורך ד'
אמות (כשתי מטרים), באופן שהעיר אינה מוקפת ע"י עירוב כשר.

**מלאכה זו נעשתה במשכן כשהביאו תרומות מאוהלי אנשים פרטיים למשכן, וכן כאשר העבירו את קרשי
המשכן לעגלות בזמן הפירוק וההרכבה.**